

به نام خداوند بخشنده مهربان

مؤسسه مطالعات پژوهش‌های بازرگانی

کتاب سال ۱۳۹۵

صنعت، معدن و تجارت

مجری:

دکتر احمد تشکینی

ناظر:

دکتر داریوش مبصر

تهران، ۱۳۹۶

موسسه مطالعات پژوهش‌های بازرگانی

کتاب سال ۱۳۹۵ صنعت، معدن و تجارت

مجری: احمد تشکینی / ناظر: داریوش مبصر

همکاران به ترتیب نقش و اهمیت: سمیه نعمت‌اللهی، مصطفی محمدی، افسانه شفیعی،
الهام اسمعیلی‌پور ماسوله، باقرادبی فیروز جایی، طیبه رهنمون پیروج، یوسف حسن‌پور،
خلیل حیدری، الهام پیروز، حسن ثاقب، مجتبی سلیمانی سدهی، بیتا نوروزی، فهیمه
بهرامی مهنه، علیرضا گرشاسبی، امیررضا سوری، هدیه وجدانی، صادق داداشی، علی سلیم،
محمد شیخ‌علیشاهی، مسعود افشاری مفرد، سحر بشیری، سمانه قلی‌پور و سعیده هوشمند
ویراستار علمی: دکتر محمد مهدی مجاهدی موخر (عضو هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبائی)

مدیر هنری: پاشا دارابی / چاپ اول: ۱۳۹۶ / شمارگان: ۵۰۰ نسخه

لیتوگرافی، چاپ و صحافی شرکت چاپ و نشر بازرگانی

تهران، خیابان کارگر شمالی، بالاتراز بلوار کشاورز، شماره ۱۲۰۴

۰۲۱ ۶۶۹۳۹۳۲۹

www.itsr.ir

چکیده مدیریتی

اقتصاد ایران در محیط نامطلوب اقتصاد جهانی در سال ۱۳۹۵ توانست وضعیت نسبتاً بهتری را تجربه کند؛ رشد اقتصادی، کاهش تورم، ثبات نسبی نرخ ارز، افزایش صادرات کالاها و خدمات و افزایش جذب سرمایه‌گذاری خارجی از مؤلفه‌های مهم این سال بود. در این سال در پرتو برخی اصلاحات که در محیط کسب و کار کشور بویژه در حوزه‌های گمرکی، لجستیک و ردیابی کالا صورت گرفت، محیط فعالیت اقتصادی کشور از نقطه نظر شاخص‌های آزادی اقتصادی، نوآوری جهانی و لجستیک بهبود یافت. همچنین افزایش تولید و صادرات نفت خام در این سال زمینه‌ساز تحرک اقتصاد ایران شد؛ به گونه‌ای که زیرگروه استخراج نفت و گاز طبیعی با افزایش ۳۵٫۳ درصدی بالغ برنیمی از رشد اقتصادی ۱۱٫۱ درصدی این سال را موجب گردید. زیرگروه صنعت نیز توانست با بکارگیری بخشی از ظرفیت‌های بلااستفاده، رشد ۶٫۵ درصدی را تجربه کند؛ با این حال کاهش ۱۱٫۳ درصدی ارزش افزوده گروه ساختمان (به دلیل تأثیر کاهنده بر تقاضای محصولات صنعتی و معدنی) یکی از عوامل بازدارنده در رشد زیرگروه صنعت بود. همچنین در سال ۱۳۹۵ شاخص تولید کارگاه‌های بزرگ صنعتی (۱۰۰ نفر کارکن و بیشتر) از رشد ۷٫۹ درصدی برخوردار گردید که حدود ۹۰ درصد این رشد منبعث از سه رشته فعالیت «تولید وسایل نقلیه موتوری و تریلر و نیم‌تریلر»، «صنایع تولید مواد و محصولات شیمیایی» و «صنایع تولید مواد غذایی» بود. در سال ۱۳۹۵ رشد پروانه‌های بهره‌برداری صادره صنعتی از نقطه نظر تعداد (۱۱٫۴ درصد) و میزان سرمایه‌گذاری (۶۳ درصد) افزایش یافت که در بین آنها رشته فعالیت‌های پوشاک و عمل‌آوری پوست و خز، رادیو و تلویزیون و منسوجات از بیشترین تعداد در ترکیب پروانه‌های بهره‌برداری برخوردار بودند. در حوزه اقتصاد دانش‌بنیان نیز تعداد شرکت‌های دانش‌بنیان در مقایسه با سال ۱۳۹۴ رشد ۲۹٫۳ درصدی از نظر تعداد و رشد ۳۶٫۷ درصدی از منظر درآمد را تجربه کردند.

در سال ۱۳۹۵ همچنان بانک‌ها و مؤسسات اعتباری بالاترین سهم را در فرآیند تأمین مالی بخش صنعت و معدن داشتند و با تخصیص حدود ۳۲ درصد تسهیلات خود به این بخش ایفای نقش کردند. در این سال تسهیلات اعطایی به بخش صنعت و معدن در مقایسه با سال قبل حدود ۳۱٫۴ درصد

رشد یافت و نرخ سود تسهیلات بانکی جهت تحریک رشد اقتصادی کاهش داده شد. بررسی عملکرد صندوق توسعه ملی نیز نشان می‌دهد تسهیلات ریالی اعطاء شده صندوق به بخش صنعت و معدن نسبت به سال قبل ۷۶ درصد رشد داشته و بیشترین زیربخش‌های صنعتی دریافت‌کننده تسهیلات از آن، صنایع منبع‌محوری همچون پتروشیمی، فلزات اساسی و کانی‌های غیرفلزی بودند.

در سال ۱۳۹۵ متوسط عایدی هر سهم در بورس اوراق بهادار با ۵۷٫۳ درصد کاهش مواجه شد و ۸۶ درصد سود حاصله به منظور حفظ جذابیت سهام این شرکت‌ها در بازار توزیع گردید، این در حالی است که این شرکت‌ها عملاً به واسطه کمبود نقدینگی از متقاضیان تسهیلات بانکی بوده‌اند. این دوگانگی در فرآیند تأمین مالی عملاً می‌تواند موجب آثار سوء متعددی برای نظام مالی و عملکرد شرکت‌های بزرگ صنعتی کشور باشد.

رشد مصرف نهایی انرژی طی دوره ۹۳-۱۳۹۱ در کارگاه‌های صنعتی ۱۰ نفر کارکن بالا به طور متوسط سالانه ۶٫۴ درصد بوده، این در حالی است که رشد ارزش افزوده در این صنایع طی این دوره تنها ۲٫۸ درصد افزایش یافت که نتیجه طبیعی این روند، افزایش شدت انرژی و کاهش بهره‌وری مصارف صنعتی بوده است.

صادرات غیرنفتی کشور با احتساب میعانات گازی در سال ۱۳۹۵ با رشد ۳٫۵ درصدی به حدود ۴۴ میلیارد دلار رسید که گویای تحقق ۸۸ درصدی اهداف صادرات غیرنفتی کشور بود. صادرات کالاهای با فناوری متوسط با سهم ۶۹ درصدی بیشترین سهم از کل صادرات غیرنفتی کالایی را به خود اختصاص دادند و صادرات با فناوری بالا (هائیک) سهمی کمتر از ۱ درصد در سبد صادراتی کشور داشتند. در این سال صادرات خدمات با کاهش ۱٫۳ درصدی از ۱۳٫۵ میلیارد دلار به ۱۳٫۳ میلیارد دلار رسید و به استثناء بخش گردشگری و حمل‌ونقل هوایی رکودی فراگیر بر سایر بخش‌های خدماتی حاکم بود که ناشی از کاهش فعالیت‌های اقتصادی در بخش کالایی کشور بوده است. ارزش واردات کالایی کشور نیز با رشد حدود ۵ درصدی به ۴۳٫۶ میلیارد دلار رسید. بررسی ترکیب واردات برحسب نوع مصارف نشان می‌دهد که واردات مواد اولیه و واسطه‌ای با ۲ درصد رشد از ۲۵٫۸ میلیارد دلار در سال ۱۳۹۴ به ۲۶٫۳ میلیارد دلار و واردات کالاهای سرمایه‌ای نیز با ۸٫۷ درصد رشد از ۷٫۴ میلیارد دلار در سال ۱۳۹۴ به ۸ میلیارد دلار در سال ۱۳۹۵ افزایش یافت؛ با این حال واردات مواد اولیه و کالاهای واسطه‌ای سهمی کاهشی در ترکیب واردات کشور داشتند و بواسطه مشکلات عمومی حاکم بر بنگاه‌های اقتصادی (نظیر بازارهای ضعیف داخلی، از دست رفتن برخی بازارهای خارجی، بدهی‌های معوق و مشکلات تأمین مالی) آنها کمتر توانستند از گشایش‌های مالی و تجاری محیط بین‌المللی بهره‌مند شوند.^۱

۱. آخرین اطلاعات آماری این موضوع در زمان نگارش کتاب مربوط به سال ۱۳۹۴ بوده است.

در سال ۱۳۹۵ متوسط نرخ‌های تعرفه کالاهای مصرفی ۴٫۱ واحد درصد کاهش و متوسط نرخ تعرفه کالاهای واسطه‌ای و سرمایه‌ای به ترتیب ۰٫۶ و ۱ واحد درصد افزایش یافت. با توجه به رویکرد کلی سیاست‌های دولت مبنی بر حمایت از تولید داخل و عدم تغییر ساختار صنعتی و نیازهای وارداتی آن به نظر می‌رسد که افزایش متوسط نرخ تعرفه کالاهای واسطه‌ای و سرمایه‌ای فاقد هماهنگی لازم با سیاست‌های کلان اقتصادی دولت بوده است.

میزان تجارت ترجیحی سال ۱۳۹۵ حدود ۱۳ درصد رشد داشت و پس از ورود افغانستان به جمع شرکای ترجیحی و خروج قرقیزستان از این جمع، تراز تجاری ایران با مجموع کشورهای مذکور در سال ۱۳۹۵ بهبود یافته است. به طور متوسط سهم مجموع نه کشور دارای موافقت‌نامه تجاری با کشور از کل تجارت غیرنفتی ایران در سال ۱۳۹۵ حدود ۹/۶ درصد است که سهم ترکیه ۴/۷ درصد، افغانستان ۲/۹ درصد، پاکستان ۱/۳ درصد و شش کشور دیگر در مجموع ۰/۷ درصد است. در میان شرکای تجارت ترجیحی ایران، کشور ترکیه مهم‌ترین شریک تجاری محسوب می‌شود که حدود ۴۸/۹ درصد از ارزش تجارت با شرکای ترجیحی را به خود اختصاص داده است (ارزش تجارت غیرنفتی ایران با ترکیه به سقف ۵/۹ میلیارد دلار طی سال‌های اخیر رسیده است).

در سال ۱۳۹۵ دوزیرگروه اصلی عمده‌فروشی و خرده‌فروشی، هتل و رستوران-حمل و نقل و انبارداری که با بخش بازرگانی داخلی کشور ارتباط بیشتری دارند، سهم ۲۳٫۵ درصدی از کل ارزش افزوده اقتصادی کشور را به خود اختصاص دادند. در این سال تعداد مجوزهای واحدهای صنفی (بویژه خدماتی) افزایش و تعداد مجوزهای ساختار نوین توزیع کشور (فروشگاه‌های زنجیره‌ای، هایپرمارکت‌ها و فروش آنلاین و...) کاهش داشت. با این حال مقدار و حجم کل معاملات عمده‌فروشی در بورس کالای ایران به عنوان یکی از شاخص‌های توزیع مدرن نسبت به سال ۱۳۹۴ به ترتیب افزایش ۱۰ و ۲۵ درصدی را تجربه کرد. بواسطه کاهش فعالیت بخش صنعت و معدن و تغییرات محدود قیمت در این بخش، رویکرد کارگروه تنظیم بازار عمدتاً معطوف به کالاهای اساسی کشور گردید و کارگروه مصوبه‌ای در حوزه‌های صنعتی نداشت.

در سال ۱۳۹۵ با ابلاغ ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی، وزارت صنعت، معدن و تجارت برنامه‌هایی از قبیل اجرای طرح حمایتی رونق تولید با دامنه شمول ۹۴۹۶ واحد تولیدی کوچک و متوسط و ۱۴۱۷ طرح نیمه‌تمام دارای پیشرفت فیزیکی بالای ۶۰ درصد را در دستور کار خود قرار داد که واجد آثار مثبتی بر تحرک صنایع کوچک و متوسط کشور بود. از دیگر برنامه‌های سال ۱۳۹۵ توفیق نسبی (اگرچه محدود) در ایجاد توازن زنجیره مواد اولیه مورد نیاز و توسعه صنعت فولاد و مس کشور برای تولید پایدار بوده است که از طریق اصلاح عوارض صادراتی در جهت محدودیت خام‌فروشی، اولویت‌بندی در سرمایه‌گذاری و

تکمیل طرح‌ها براساس توازن بخشی به زنجیره فولاد، ظرفیت‌سازی در زنجیره مواد معدنی، برنامه‌ریزی و پیگیری تأمین زیرساخت‌های آب و برق و توسعه خطوط ریلی دنبال شد.

براساس تحولات اقتصاد کشور در حوزه صنعت، معدن و تجارت در سال ۱۳۹۵ برخی توصیه‌های سیاستی به شرح زیر قابل‌ارایه بنظر می‌رسد:

- چون پایداری رشد اقتصادی دورقمی سال ۱۳۹۵ (ناشی از اتکا به نفت) در سال‌های آتی محتمل به نظر نمی‌رسد، افزایش مصرف و سرمایه‌گذاری دولتی و رونق بخشی به بخش مسکن می‌تواند در تداوم رشد بخش صنعت در سال‌های بعد نقش مؤثری داشته باشد.
- با توجه به تورم تک‌رقمی، افزایش دستمزد حقیقی و نرخ حقیقی سود تسهیلات بانکی در سال ۱۳۹۵، عملاً قدرت رقابت پذیری بنگاه‌های اقتصادی کشور تضعیف شده که افزایش نرخ حقیقی ارز به منظور حفظ قدرت رقابت‌پذیری اقتصاد ملی متناسب با تفاضل تورم داخلی و خارجی را اجتناب‌ناپذیر می‌سازد، ضمن آنکه می‌بایست نرخ سود تسهیلات بانکی نیز به تناسب کاهش یابد.
- ترکیب سبد تولیدی کشور عمدتاً به سمت کالاها (Commodities) معطوف شده و به غیر از خودرو سهم محدودی از تولیدات صنعتی کشور محصولات ساخت‌محور (Manufacturing-Products) هستند، این روند که با تزاید تولید مواد و محصولات شیمیایی و فلزات اساسی در کشور تشدید شده، نیازمند بازنگری است. این مهم جز از طریق مجموعه سیاست‌های منسجم و یکپارچه صنعتی و تجاری ممکن نیست. از این‌رو بازنگری سیاست صنعتی و تدوین سند سیاست تجاری ضروری می‌باشد. در کوتاه‌مدت و میان‌مدت نیز می‌توان با تغییر رویکرد برخی نهادها و نظامات موجود نظیر ساماندهی نظام مجوزدهی با محوریت تولید صادرات‌گرا، ایجاد و تقویت نهادهای تنظیمی (Regulatory) بویژه در صنایع خصوصی‌سازی شده‌ای مانند پتروشیمی (رفع موانع اجرای ماده ۵۹ قانون سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی)، جهت دهی محرک‌ها و مشوق‌های مالی و تجاری به صورتی هدفمند، زمانمند و مشروط در راستای ارتقاء فناوری صنایع منتخب و جذب سرمایه‌گذاری و فناوری خارجی، به اصلاح ساختار صنعتی کشور کمک کرد. ضمن آنکه توجه به روند رابطه مبادله بخش صنعت با سایر بخش‌ها در مسیر تدوین سیاست‌های قیمتی، ساماندهی نظام خریدهای دولتی جهت تحریک رشد تولیدات داخلی و اصلاح ترکیب هزینه‌های عمرانی بودجه با توجه به برخی اولویت‌های صنعتی حائز اهمیت می‌باشد.

- با توجه به وضعیت نامناسب سرمایه‌گذاری در کشور و حفظ رشد اقتصادی باثبات، نیاز است دولت بیش از تمرکز بر بهبود شاخص‌های کسب و کار به سمت بهبود مؤلفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری و کاهش ریسک معطوف شود.
- با توجه به مقیاس قابل رقابت‌ترین بنگاه‌های بزرگ در بازارهای بین‌المللی و اینکه عمده تحولات فناورانه و نوآورانه در آنها بروز و ظهور می‌یابد، تسهیل زمینه‌های ادغام بنگاه‌ها در یکدیگر از طریق ایجاد بستر قانونی لازم می‌تواند واجد تاثیرات قابل توجهی بر رقابت‌پذیری، بهره‌وری و بهبود فناوری در صنایع کشور باشد.
- توجه به اصلاح ساختار فناورانه بنگاه‌های صنعتی که در ماده ۸ قانون هدفمندسازی یارانه‌ها تصریح شده، از مهمترین ظرفیت‌هایی است که می‌بایست در مسیر اجرای صحیح این قانون در کنار حذف یارانه‌ی خانوارهای پردرآمد مدنظر قرار گیرد. به علاوه استفاده از ابزارهایی چون قیمت‌گذاری تبعیض‌آمیز انرژی در صنایع مختلف و در طول زنجیره ارزش رشته فعالیت‌های صنعتی و اتخاذ سیاست‌هایی همچون اخذ مالیات سبز جهت افزایش بهره‌وری انرژی قابل توصیه به نظر می‌رسد.
- صنایع پتروشیمی یکی از مهمترین رشته فعالیت‌های صنعتی کشور است که علاوه بر سهم بسیار بالایی که در تولید، ارزش افزوده و صادرات صنعتی کشور دارد، در صورت تکمیل زنجیره ارزش و توسعه صنایع پایین دست می‌تواند نقش پیشران را در افزایش قابل توجه اشتغال صنعتی مولد و صادرات با ارزش افزوده بالا عهده‌دار گردد. از این منظر علاوه بر ضرورت شکل‌دهی و تقویت نظام رگولاتوری در این رشته فعالیت صنعتی، پیش‌بینی سیاست‌های تنظیمی، تشویقی و حمایتی لازم واجد اهمیت مضاعف است.
- ایجاد صندوق‌های تخصصی در حوزه‌های مختلف دانش‌بنیان و محدود کردن دوره‌های حمایت از آنها براساس میزان رشد و بلوغ از جمله مواردی است که می‌تواند در کنار صندوق نوآوری و شکوفایی مورد توجه قرار گیرد. ضمن آنکه تدوین استراتژی مناسب برای جذب و استفاده از سرمایه‌گذاری‌های خطرپذیر داخلی و خارجی و ایجاد ارتباط با صاحبان فناوری و یادگیری و جذب فناوری، در توسعه کمی و کیفی شرکت‌های دانش‌بنیان نقش اساسی ایفا می‌کند. در کنار حمایت از شرکت‌های نوپا، ارائه مشوق برای نفوذ و اشاعه فناوری‌ها و نوآوری‌های جدید در صنایع بالغ می‌تواند از طریق نوسازی زیرساخت‌ها و افزایش کارایی موجب افزایش اثرات اقتصادی مثبت فناوری و نوآوری گردد.

- با توجه به آنکه سهم صنعت و معدن از مانده تسهیلات اعطایی بانک‌ها و موسسات اعتباری طی نیمه اول دهه ۱۳۹۰ نسبتاً ثابت و میزان تعدیل نرخ‌های سود تسهیلات بانکی تعدیل ناقصی نسبت به تغییرات نرخ تورم و تورم‌انتظاری در کشور دارند، به نظر می‌رسد هماهنگی سیاست‌های پولی و اعتباری با ادوار رکود و رونق اقتصادی کشور محدود است. از این نظر پیشنهاد می‌شود به منظور تقویت اثربخشی سیاست‌های اعتباری، کمیسیونی تخصصی در ذیل شورای پول و اعتبار جهت هماهنگی بیشترین بخش مالی و واقعی ایجاد گردد.
- با توجه به اینکه ۸۶ درصد سود حاصله در شرکت‌های بورسی توزیع شده، تا نهادینه شدن نظام رتبه‌بندی اعتباری در نظام بانکی کشور یا اصلاح ماده ۹۰ قانون تجارت، تعیین سقفی برای تقسیم سود یا وضع ضوابطی از سوی دولت یا مقام پولی جهت رفع این نقیصه ضروری به نظر می‌رسد. با وضعیت موجود، توسعه فعالیت‌های صنعتی برپایه منابع درون‌بنگاهی عملاً ناممکن است و حتی واحدهای بسیار سودآور نیز به صف متقاضیان بانکی سوق داده می‌شوند.
- اگرچه علاوه بر کاهش قاچاق، در حوزه سیاست‌های تعرفه ای کاهش ۰٫۵ واحد درصدی متوسط تعرفه نسبت به سال قبل، افزایش متوسط نرخ‌های تعرفه در بخش کشاورزی، افزایش ردیف‌های تعرفه باهدف شفاف‌سازی و حمایت هدفمندتر از صنایع داخلی و کاهش طبقات تعرفه‌ای باهدف کاهش پراکندگی نرخ‌ها از مهمترین دستاوردهای دولت بوده است، با این حال افزایش متوسط ۰٫۶ واحد درصدی نرخ تعرفه کالاهای واسطه‌ای، افزایش ۱ واحد درصدی کالاهای سرمایه‌ای و کاهش ۴٫۱ واحد درصدی نرخ تعرفه کالاهای مصرفی دقت و جامعیت سیاست‌های تعرفه‌ای اتخاذشده در هماهنگی با سیاست‌های دولت را در معرض تردید قرار می‌دهد. اگرچه صدور حکم کلی در این خصوص بدون انجام مطالعات جامع تر ممکن نیست، با این حال افزایش نرخ‌های تعرفه کالاهای واسطه‌ای و سرمایه‌ای با توجه به عدم تغییر جدی ساختار صنعتی کشور و نیازهای وارداتی آن، واجد ابهام به نظر می‌رسد.
- نهایتاً اولویت‌بخشی به ملاحظات اقتصادی و تجاری بر ملاحظات سیاسی در عقد موافقت‌نامه‌های تجارت ترجیحی، از مقولاتی است که می‌بایست در مسیر مذاکرات و عقد چنین موافقت‌نامه‌هایی مورد توجه بیشتری قرار گیرد.

پیشگفتار

تدوین کتب سال مرتبط با بخش‌های اقتصادی (با تأکید بر بررسی عملکرد، روندها، دلایل و شناسایی چالش‌های پیش‌رو) جزء فعالیت‌های منظم بسیاری از نهادها و سازمان‌ها در سایر کشورها و در سطح نهادهای بین‌المللی و همچنین برخی وزارتخانه‌ها، دستگاه‌های اجرایی و سازمان‌های داخلی است. در این راستا تدوین کتاب سالانه بخش صنعت، معدن و تجارت ازجمله ضرورت‌ها، مطالبات و درخواست‌هایی بوده که مکرراً از سوی مقامات عالی و جامعه علمی و کارشناسی کشور طرح و پیگیری شده است. فقدان کتاب سال تحلیلی در این حوزه، این موسسه را بر آن داشت تا تدوین «کتاب سال صنعت، معدن و تجارت» متضمن ارائه چارچوب تحلیلی از تغییرات کلان اقتصادی کشور به صورت عام و تحولات بخش به صورت خاص را در دستور کار خود قرار دهد. هدف از نگارش این مجموعه ارائه تحلیلی از محیط پیرامونی جهانی و داخلی، تحلیل سیاست‌های کلان تأثیرگذار بر بخش، تحلیل تحولات صنعتی، معدنی و تجاری، ارائه خط‌مشی‌های اولیه منتج از روندها و هشدارهای احتمالی آتی است. مجموعه حاضر با عنوان «کتاب سال ۱۳۹۵ صنعت، معدن و تجارت» اولین مجموعه‌ای است که باهدف ارائه تحولات بخش انتشار می‌یابد. شایان ذکر است برخی موضوعات کلیدی در تدوین این مجموعه به شرح زیر باید موردتوجه قرار گیرد:

اول آنکه مجموعه حاضر نتیجه فعالیت جمعی و تلاش گروهی آحاد پژوهشی موسسه و همچنین مشارکت برخی از معاونت‌های وزارت متبوع می‌باشد که در اینجا از زحمات آنان تشکر و قدردانی می‌نمایم. دوم آنکه هدف، گزارش عملکرد از کلیه زیرمجموعه‌های وزارت متبوع نبوده بلکه عمدتاً ارائه تحلیل از محیط بیرونی و داخلی و سیاست‌های تأثیرگذار بر بخش بوده است. با توجه به اینکه این اولین کتاب از نوع خود است قطعاً به حوزه‌هایی توجه بیشتری به حوزه‌های دیگری توجه کمتری شده است که امید است در سال‌های آتی و با هماهنگی‌های بیشتری مابین موسسه و معاونت‌ها، این خلاء کاهش یابد. سوم آنکه تدوین این مجموعه با محدودیت‌های آماری مانند تأخیر در انتشار شاخص‌های کلان همچون رشد اقتصادی و تشکیل سرمایه از سوی بانک مرکزی، تأخیر حدود دو ساله در انتشار اطلاعات کارگاه‌های

صنعتی ۱۰ نفر کارکن و بالاتر توسط مرکز آمار، عدم دسترسی به آمارهای مرتبط با عملکرد سرفصل صنعت و معدن در بودجه هر سال و عدم دسترسی به گزارش‌های به‌روز سازمان ملی بهره‌وری مواجه است. در دست نداشتن آمار فوق، در مواردی موجب کامل نبودن جداول برای یکی دو سال اخیر شده است. چهارم آنکه هدف نهایی انتشار این مجموعه ارائه تحلیل‌های علمی-کاربردی از بخش صنعت، معدن و تجارت است که پیش‌نیاز آن تحلیل‌های کارشناسی و خبرگی قابل اتکا است. بدیهی است چون دستیابی به این هدف مستلزم گذشت زمان و بهره‌گیری از نظام یادگیری عملی (Learning by doing) می‌باشد، در نسخه‌های بعدی تلاش خواهد شد از مباحث آماری کاسته و برجسته‌های تحلیلی تأکید بیشتری صورت گیرد.

در پایان ضروری می‌دانم از زحمات همکاران خود بویژه جناب آقای دکتر داریوش مبصر، جناب آقای دکتر احمد تشکینی، سرکار خانم سمیه نعمت‌اللهی و جناب آقای مصطفی محمدی در فرآیند تدوین این مجموعه قدردانی کنم. همچنین فرصت را غنیمت شمرده و از کلیه گروه‌های تخصصی مؤسسه که در تدوین فصول مختلف همکاری نزدیکی داشته‌اند تشکر نموده و از زحمات همکاران شرکت چاپ و نشر بازرگانی نیز قدردانی می‌نمایم. در عین حال از کلیه معاونت‌ها و سازمان‌های وزارت متبوع، فعالان، کارشناسان و متخصصان حوزه‌های صنعتی، معدنی و تجاری و اساتید و دانشجویان تقاضا می‌کنم، مؤسسه را از نظرات اصلاحی و تکمیلی خود جهت بهبود و غنای این مجموعه و نسخه‌های آتی بهره‌مند سازند.

محمد رضا رضوی

فهرست مطالب

چکیده مدیریتی	۵
پیشگفتار	۱۱
مقدمه	۲۵

فصل اول. جایگاه جهانی اقتصاد ایران و تصویر آن در شاخص های بین المللی

۱-۱. نماگرهای اقتصادی منتخب	۳۱
۱-۱-۱. تولید ناخالص داخلی	۳۱
۱-۱-۲. درآمد سرانه	۳۳
۱-۱-۳. تورم	۳۴
۱-۱-۴. سرمایه گذاری مستقیم خارجی	۳۵
۱-۱-۵. تجارت	۳۷
۱-۱-۶. شاخص رقابت پذیری صنعتی	۴۰
۲-۱. شاخص های محیطی فعالیت اقتصادی	۴۳
۱-۲-۱. شاخص سهولت کسب و کار	۴۳
۲-۲-۱. شاخص رقابت پذیری	۴۶
۳-۲-۱. شاخص آزادی اقتصادی	۴۹
۴-۲-۱. شاخص نوآوری جهانی	۵۲
۵-۲-۱. شاخص توانمندسازی تجاری	۵۴
۶-۲-۱. شاخص عملکرد لجستیک	۵۷
جمع بندی و نتیجه گیری فصل اول	۶۰
پیوست فصل اول	۶۱

فصل دوم. تحولات شاخص های کلان و جایگاه بخش صنعت، معدن و تجارت در اقتصاد ملی

۱-۲. تولید ناخالص داخلی حسب ارزش افزوده گروه ها و رشته فعالیت های عمده اقتصادی	۶۵
۲-۲. اجزای هزینه ناخالص داخلی	۶۹
۳-۲. تشکیل سرمایه ثابت ناخالص	۷۳
۴-۲. تشکیل سرمایه ثابت ناخالص به تولید ناخالص داخلی طی دوره ۹۵-۱۳۹۱	۷۵

۷۷	 ۵-۲. سهم زیرگروه صنعت از اقتصاد ملی
۷۷	 جمع‌بندی و نتیجه‌گیری فصل دوم

فصل سوم. تحولات قیمتی در بخش صنعت، معدن و تجارت

۸۱	 ۱-۳. روند رشد شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی و تولیدکننده
۸۳	 ۱-۱-۳. سهم زیرگروه‌های اختصاصی و روند تورم کالاهای قابل تجارت و غیرقابل تجارت
۸۴	 ۲-۳. روند رشد قیمت شاخص بهای تولیدکننده و گروه‌های اصلی و فرعی آن
۸۷	 ۳-۳. روند رابطه مبادله بخش صنعت با سایر بخش‌ها
۸۸	 ۴-۳. شاخص بهای کالاهای صادراتی
۹۱	 ۵-۳. کانال‌های اثرگذاری تورم بر تولید و تجارت
۹۲	 ۱-۵-۳. تأثیر غیرمستقیم تورم از کانال نرخ ارز بر تولید و تجارت
۹۳	 ۲-۵-۳. تأثیر غیرمستقیم تورم از کانال دستمزدها بر تولید و تجارت
۹۵	 ۳-۵-۳. تأثیر غیرمستقیم تورم از کانال نرخ سود بانکی بر تولید و تجارت
۹۵	 جمع‌بندی و نتیجه‌گیری فصل سوم
۹۷	 پیوست فصل سوم
۹۷	 تحلیل نرخ حقیقی ارز دلار طی دوره ۹۵-۱۳۸۳

فصل چهارم. عملکرد بخش صنعت از منظر تحولات رشته فعالیت‌های صنعتی

۱۰۱	 ۱-۴. شاخص تولید کارگاه‌های بزرگ صنعتی
۱۰۴	 ۲-۴. تولید محصولات صنعتی منتخب
۱۰۶	 ۳-۴. پروانه‌های بهره‌برداری صنعتی صادره
۱۱۰	 ۴-۴. مجوزهای تأسیس صنعتی
۱۱۱	 ۵-۴. ترکیب ارزش افزوده رشته فعالیت‌های صنعتی
۱۱۴	 ۶-۴. ارزش ستانده صنعت
۱۱۵	 ۷-۴. نسبت ارزش افزوده به ارزش تولید صنعتی
۱۱۷	 ۸-۴. ترکیب صادرات صنعتی از نقطه نظر ارزش افزوده و ارزشی
۱۲۱	 ۹-۴. نسبت مواد اولیه وارداتی به ارزش افزوده
۱۲۲	 ۱۰-۴. نسبت اموال سرمایه‌ای خارجی به سرمایه‌های ثابت
۱۲۳	 ۱۱-۴. اشتغال صنعتی
۱۲۵	 ۱۲-۴. بهره‌وری
۱۳۱	 ۱۳-۴. اقتصاد دانش بنیان

۱۳۳	۴-۱۳-۱ ترکیب شرکت های دانش بنیان
۱۳۶	۴-۱۳-۲ تأمین مالی شرکت های دانش بنیان
۱۳۸	جمع بندی و نتیجه گیری فصل چهارم

فصل پنجم. تأمین مالی بخش صنعت، معدن و تجارت

۱۴۳	۵-۱-۱ تأمین مالی بخش صنعت و معدن در نظام بانکی
۱۴۳	۵-۱-۱-۱ بانک ها و مؤسسات اعتباری
۱۴۷	۵-۱-۲ نقش بانک تخصصی صنعت و معدن در تأمین مالی بخش
۱۴۹	۵-۲ صندوق توسعه ملی
۱۵۰	۵-۳-۱ تأمین مالی صنایع کوچک و متوسط
۱۵۰	۵-۳-۱-۱ طرح رونق تولید
۱۵۰	۵-۳-۲ صندوق ضمانت سرمایه گذاری صنایع کوچک ایران
۱۵۱	۵-۳-۳ صندوق حمایت از تحقیق و توسعه صنایع الکترونیک (صحا)
۱۵۲	۵-۳-۴ سازمان صنایع کوچک و شهرک های صنعتی ایران
۱۵۴	۵-۴-۱ صندوق های ضمانتی و بیمه ای
۱۵۴	۵-۴-۱-۱ صندوق ضمانت صادرات ایران
۱۵۵	۵-۴-۲ صندوق بیمه سرمایه گذاری فعالیت های معدنی
۱۵۶	۵-۵ عملکرد ماده ۸ قانون هدفمند کردن یارانه ها
۱۵۶	جمع بندی و نتیجه گیری فصل پنجم
۱۵۸	پیوست فصل پنجم
۱۵۸	پیوست اول. سایر ابعاد تأمین مالی بخش صنعت و معدن
۱۶۱	پیوست دوم. مؤلفه های مؤثر بر تأمین مالی بانک ها و مؤسسات اعتباری
۱۶۳	پیوست سوم. عملکرد سازمان صنایع کوچک و شهرک های صنعتی ایران در دوره ۹۴-۱۳۹۰

فصل ششم. تحلیل پویایی های بخش صنعت و معدن در بازار سرمایه

۱۶۹	۶-۱ عملکرد بخش صنعت و معدن در بورس اوراق بهادار
۱۶۹	۶-۱-۱ شاخص قیمت صنعت در بورس اوراق بهادار
۱۷۱	۶-۱-۲ بررسی وضعیت شاخص های مالی صنایع کارخانه ای بورسی
۱۷۱	۶-۱-۲-۱ سودآوری
۱۷۸	۶-۱-۳ تحلیل وضعیت صنایع منتخب در بورس اوراق بهادار
۱۸۳	۶-۲ عملکرد بخش صنعت و معدن در فرابورس

۱۸۴	۱-۲-۶- عملکرد ابزارهای مالی
۱۸۶	۳-۶- عملکرد بخش صنعت و معدن در بورس کالای ایران
۱۸۶	۱-۳-۶- بازار فیزیکی
۱۸۷	۲-۳-۶- معاملات اوراق بهادار
۱۸۹	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری فصل ششم
۱۹۱	پیوست فصل ششم
۱۹۱	پیوست اول. تحولات شاخص صنعت در بورس اوراق بهادار در دوره ۹۵-۱۳۹۰
۱۹۱	پیوست دوم. تحولات شاخص‌های اصلی مالی بورس اوراق بهادار در دوره ۹۵-۱۳۹۰
۱۹۳	پیوست سوم. تحولات شاخص صنایع کارخانه‌ای منتخب در بورس اوراق بهادار در دوره ۹۵-۱۳۹۰
۱۹۴	پیوست چهارم. تحولات ارزش معاملات در فرابورس در دوره ۹۵-۱۳۹۰

فصل هفتم. تحولات انرژی در بخش صنعت، معدن و تجارت

۱۹۹	۷-۱. مصرف نهایی انرژی در بخش صنعت و قیمت حامل‌های انرژی
۲۰۱	۲-۷. ترکیب سهم مصرف انرژی در بخش صنعت و معدن
۲۰۲	۳-۷. شدت انرژی در بخش صنعت و معدن
۲۰۶	۴-۷. ترکیب مصارف انواع حامل‌های انرژی در بخش صنعت
۲۰۸	۱-۴-۷. مصارف گاز طبیعی
۲۰۹	۲-۴-۷. مصارف برق
۲۱۰	۳-۴-۷. مصارف فرآورده‌های نفتی
۲۱۲	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری فصل هفتم

فصل هشتم. بازرگانی خارجی

۲۱۵	۱-۸. تجارت خارجی غیرنفتی
۲۱۶	۲-۸. صادرات غیرنفتی
۲۱۶	۱-۲-۸. ترکیب صادرات غیرنفتی حسب نوع مصرف
۲۱۷	۲-۲-۸. ترکیب صادرات غیرنفتی حسب گروه کالا
۲۱۹	۳-۲-۸. بررسی ترکیب صادرات حسب شدت فناوری
۲۲۰	۴-۲-۸. بررسی قیمت کالاهای صادراتی
۲۲۰	۵-۲-۸. صادرات خدمات
۲۲۱	۶-۲-۸. مهمترین شرکای صادراتی
۲۲۲	۳-۸. واردات

۲۲۳	 ۸-۳-۱. ترکیب واردات حسب نوع مصرف
۲۲۳	 ۸-۳-۲. ترکیب واردات حسب گروه کالا
۲۲۴	 ۸-۳-۳. ترکیب واردات حسب نوع کالا
۲۲۵	 ۸-۳-۴. مهمترین شرکای وارداتی
۲۲۷	 ۸-۴-۴. قاچاق کالا
۲۲۷	 ۸-۴-۱. ارزش قاچاق ورودی و خروجی
۲۲۸	 ۸-۴-۲. ترکیب قاچاق کالا از حیث مبادی ورودی و نوع کالا
۲۳۰	 ۸-۴-۳. دلایل کاهش قاچاق کالا
۲۳۱	 ۸-۵-۵. تغییرات نرخ تعرفه
۲۳۲	 ۸-۵-۲. تعرفه بخش کشاورزی و غیرکشاورزی
۲۳۳	 ۸-۵-۳. تغییر طبقات تعرفه‌ای
۲۳۷	 ۸-۵-۴. تصویری از کالاهای برخوردار از بالاترین و پایین‌ترین نرخ‌های تعرفه
۲۳۸	 ۸-۵-۵. تعرفه به تفکیک نوع کالا
۲۳۸	 ۸-۶-۶. ارزش تجارت ایران با شرکای تجاری ترجیحی طی دهه اخیر
۲۴۱	 ۸-۶-۱. مقایسه روند تجارت ترجیحی و غیرترجیحی ایران
۲۴۳	 جمع‌بندی و نتیجه‌گیری فصل هشتم
۲۴۵	 پیوست فصل ششم

فصل نهم. بازرگانی داخلی

۲۵۱	 ۹-۱. جایگاه بازرگانی داخلی در اقتصاد ملی
۲۵۲	 ۹-۲. زیرساخت‌های نهادی بخش بازرگانی داخلی
۲۵۳	 ۹-۲-۱. وضعیت نظام توزیع کشور در بخش خصوصی
۲۵۹	 ۹-۲-۲. وضعیت نظام توزیع کشور در بخش عمومی
۲۵۹	 بخش عمومی دولتی نظام توزیع کالا
۲۶۰	 بخش عمومی غیردولتی نظام توزیع کالا
۲۶۳	 ۹-۳. بررسی سیاست‌های تنظیم بازار
۲۶۴	 ۹-۳-۱. سیاست‌های تنظیم بازار
۲۶۵	 ۹-۳-۲. بررسی سیاست‌های اتخاذشده در اقلام ضروری
۲۸۳	 ۹-۴. بازرسی، نظارت و حمایت از مصرف‌کنندگان
۲۸۵	 جمع‌بندی و نتیجه‌گیری فصل نهم

فصل دهم. اقدامات وزارت صنعت، معدن و تجارت و سازمان‌های تابعه

۱-۱۰. اقتصاد مقاومتی	۲۸۹
۲-۱۰. اهمیت سیاست‌های حوزه صنعت و معدن در سال ۱۳۹۵	۲۹۱
۳-۱۰. اهمیت سیاست‌های حوزه تجارت	۲۹۲
۱-۳-۱۰. بازرگانی خارجی	۲۹۲
۲-۳-۱۰. بازرگانی داخلی	۲۹۳
۴-۱۰. اقدامات نهادی	۲۹۴
جمع‌بندی و نتیجه‌گیری فصل دهم	۲۹۴

فصل یازدهم. عملکرد بخش صنعت، معدن و تجارت در یک نگاه

۱-۱۱. وضعیت شاخص‌ها و روندهای حاکم بر بخش صنعت معدن و تجارت	۲۹۷
۱-۱-۱۱. وضعیت شاخص‌های بین‌المللی	۲۹۷
۲-۱-۱۱. رشد ارزش افزوده زیرگروه‌های صنعتی و تجاری و رشد اقتصادی	۲۹۷
۳-۱-۱۱. سرمایه‌گذاری صنعتی و تشکیل سرمایه ثابت ناخالص	۲۹۸
۴-۱-۱۱. ترکیب رشد کارگاه‌های صنعتی و روند حاکم بر آن	۲۹۹
۵-۱-۱۱. تأمین مالی بخش صنعت و معدن	۲۹۹
۶-۱-۱۱. مصرف انرژی در بخش صنعت و معدن	۳۰۲
۷-۱-۱۱. تجارت خارجی	۲۹۹
۸-۱-۱۱. بازرگانی داخلی	۳۰۳
۲-۱۱. سیاست‌های دولت	۳۰۷
۱-۲-۱۱. سیاست‌های کلان اقتصادی	۳۰۷
۲-۲-۱۱. سیاست‌های بخش صنعت و معدن	۳۰۷
۳-۲-۱۱. سیاست‌های تجاری	۳۰۸
۳-۱۱. توصیه‌های سیاستی	۳۰۸

منابع و مآخذ	۳۱۵
--------------	-----

فهرست نمودارها

- نمودار (۱-۱): عملکرد درآمد سرانه جهان، ایران و کشورهای منتخب طی دوره ۲۰۱۶-۲۰۱۲ ۳۴
- نمودار (۲-۱): زیرشاخص‌های سهولت کسب و کار ایران در سال ۲۰۱۵ و ۲۰۱۶ ۴۵
- نمودار (۳-۱): امتیاز ارکان شاخص آزادی اقتصادی ایران و میانگین جهانی در سال ۲۰۱۶ ۵۱
- نمودار (۴-۱): امتیاز ارکان شاخص توانمندسازی تجاری ایران و منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا در سال ۲۰۱۶ ۵۶
- نمودار (۵-۱): امتیاز ارکان شاخص لجستیک ایران و منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا در سال ۲۰۱۶ ۵۹
- نمودار (۱) پیوست فصل اول: رتبه ایران در متغیرهای کلیدی اقتصادی طی سال‌های ۲۰۱۵-۲۰۱۶ ۶۱
- نمودار (۲) پیوست فصل اول: رتبه ایران در شاخص‌های کلیدی طی سال‌های ۲۰۱۵-۲۰۱۶ ۶۱
-
- نمودار (۱-۲): اثر تغییر زیربخش‌های اقتصادی (به میزان یک انحراف معیار) بر رشد اقتصادی کشور (درصد) ۷۲
- نمودار (۲-۲): رشد تشکیل سرمایه ثابت ناخالص و زیرگروه‌های آن طی دوره ۱۳۹۱-۹۵ ۷۳
-
- نمودار (۱-۳): بررسی روند رشد شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی در مناطق شهری و شاخص بهای تولیدکننده ۸۱
- نمودار (۲-۳): رشد شاخص قیمت کالاها و خدمات قابل تجارت و غیرقابل تجارت طی دوره ۱۳۹۱-۹۵ (درصد) ۸۴
- نمودار (۳-۳): رشد گروه‌های شاخص بهای تولیدکننده طی دوره ۱۳۹۱-۹۵ (درصد) ۸۵
- نمودار (۴-۳): رابطه مبادله بخش صنعت نسبت به سایر بخش‌ها طی دوره ۱۳۹۰-۹۵ ۸۸
- نمودار (۵-۳): روند رشد شاخص بهای کالاهای صادراتی طی دوره ۱۳۹۱-۹۵ (درصد) ۸۹
- نمودار (۶-۳): رشد گروه‌های اصلی منتخب شاخص بهای کالاهای صادراتی طی دوره ۱۳۹۱-۹۵ (درصد) ۹۰
- نمودار (۷-۳): روند نرخ حقیقی دلار طی دوره ۱۳۹۱-۹۵ ۹۲
- نمودار (۸-۳): روند رشد نرخ حقیقی دلار، رشد واردات و رشد تراز تجاری طی دوره ۱۳۹۱-۹۵ (درصد) ۹۳
- نمودار (۹-۳): سهم دستمزد از ستانده در گروه‌های مختلف صنعتی در سال ۱۳۹۳ (درصد) ۹۴
- نمودار (۱) پیوست فصل سوم: روند نرخ حقیقی دلار طی دوره ۱۳۸۳-۹۵ ۹۷
- نمودار (۲) پیوست فصل سوم: رشد نرخ حقیقی دلار، رشد واردات و تراز تجاری طی دوره ۱۳۸۴-۹۵ (درصد) ۹۸
-
- نمودار (۱-۴): رشد شاخص تولید کارگاه‌های صنعتی در سال ۱۳۹۵ ۱۰۱
- نمودار (۲-۴): سهم بخش‌های منتخب از تعداد پروانه‌های بهره‌برداری در سال‌های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۵ ۱۰۷
- نمودار (۳-۴): سهم رشته فعالیت‌های صنعتی از ارزش افزوده زیرگروه صنعت طی دوره ۱۳۸۹-۹۳ (درصد) ۱۱۲
- نمودار (۴-۴): سهم رشته فعالیت‌های صنعتی از ارزش ستانده زیرگروه صنعت طی دوره ۱۳۸۹-۹۳ (درصد) ۱۱۵
- نمودار (۵-۴): متوسط نسبت ارزش افزوده به ارزش تولید طی دوره ۱۳۸۹-۹۳ (درصد) ۱۱۶
- نمودار (۶-۴): پراکنش متوسط سهم رشته فعالیت‌های صنعتی از ارزش افزوده و ارزش تولید زیرگروه صنعت ۱۱۷
- نمودار (۷-۴): متوسط سهم رشته فعالیت‌ها از صادرات صنعتی طی دوره ۱۳۸۹-۹۳ (درصد) ۱۱۸
- نمودار (۸-۴): پراکنش متوسط سهم رشته فعالیت‌های صنعتی از ارزش افزوده و صادرات صنعتی طی دوره ۱۱۸
- نمودار (۹-۴): متوسط سهم صادراتی و ارزی‌بری رشته فعالیت‌های صنعتی طی دوره ۱۳۸۹-۹۳ (درصد) ۱۱۹
- نمودار (۱۰-۴): نسبت مواد اولیه خارجی مصرف شده به ارزش افزوده طی دوره ۱۳۸۹-۹۳ (درصد) ۱۲۲
- نمودار (۱۱-۴): نسبت اموال سرمایه‌ای خارجی به سرمایه ثابت طی دوره ۱۳۸۹-۹۳ (درصد) ۱۲۲
- نمودار (۱۲-۴): سهم رشته فعالیت‌های صنعتی از اشتغال زیرگروه صنعت طی دوره ۱۳۸۹-۹۳ (درصد) ۱۲۳
- نمودار (۱۳-۴): پراکنش متوسط سهم رشته فعالیت‌ها از ارزش افزوده و اشتغال طی دوره ۱۳۸۹-۹۳ (درصد) ۱۲۴

- نمودار (۴-۱۴): تسهیلات مصوب صندوق نوآوری و شکوفایی ملی به تفکیک حوزه‌های مختلف فناوری از آغاز ... ۱۳۸
-
- نمودار (۵-۱): ترکیب تسهیلات اعطایی بانک‌ها و موسسات اعتباری به بخش صنعت و معدن در سال ۱۳۹۵ ۱۴۴
-
- نمودار (۶-۱): مقایسه روند شاخص کل و شاخص صنعت در سال ۱۳۹۵ ۱۶۹
- نمودار (۶-۲): شاخص قیمت کل صنعت و صنعت فلزات اساسی در سال ۱۳۹۵ ۱۷۹
- نمودار (۶-۳): روند شاخص قیمت کل صنعت و صنعت محصولات شیمیایی در سال ۱۳۹۵ ۱۸۰
- نمودار (۶-۴): روند شاخص قیمت کل صنعت و صنعت خودرو در سال ۱۳۹۵ ۱۸۲
-
- نمودار (۷-۱): سهم مصرف حامل‌های انرژی در کارگاه‌های صنعتی ۱۰ نفر کارکن و بیشتر سال‌های ۱۳۹۱ و ۱۳۹۳ ۲۰۲
- نمودار (۷-۲): رشد سالانه مصرف انرژی در بخش صنعت طی دوره ۹۳-۱۳۸۸ ۲۰۴
- نمودار (۷-۳): مصرف کل انرژی، ارزش افزوده و شدت انرژی در بخش صنعت طی دوره ۹۳-۱۳۸۹ ۲۰۵
-
- نمودار (۸-۱): ارزش قاچاق ورودی و خروجی کشور طی دوره ۹۵-۱۳۹۲ (میلیارد دلار) ۲۲۸
- نمودار (۸-۲): سهم انواع مختلف روش‌های قاچاق ورودی در سال ۱۳۹۵ ۲۲۹
- نمودار (۸-۳): تغییر میانگین ساده تعرفه و فراوانی ردیف‌های تعرفه‌ای در سال‌های ۱۳۹۴ و ۱۳۹۵ ۲۳۲
- نمودار (۸-۴): میانگین ساده تعرفه‌ها به تفکیک کل، کشاورزی و غیرکشاورزی در سال‌های ۱۳۹۴ و ۱۳۹۵ ۲۳۲
- نمودار (۸-۵): تعداد ردیف تعرفه کل کالاها، کشاورزی و صنعت در سال‌های ۱۳۹۴ و ۱۳۹۵ ۲۳۳
- نمودار (۸-۶): مقایسه فراوانی سطوح تعرفه‌ای در سال‌های ۱۳۹۴ و ۱۳۹۵ ۲۳۴
- نمودار (۸-۷): بیشترین واحد تغییر در متوسط نرخ تعرفه‌ها برحسب گروه‌های کالایی در سال ۱۳۹۵ ۲۳۶
- نمودار (۸-۸): بالاترین و پایین‌ترین نرخ‌های تعرفه بر واردات گروه‌های کالایی مختلف در سال ۱۳۹۵ ۲۳۷
- نمودار (۸-۹): روند تغییر نرخ تعرفه به تفکیک نوع کالا در سال‌های ۱۳۹۴ و ۱۳۹۵ ۲۳۸
- نمودار (۸-۱۰): جایگاه تجارت، صادرات و واردات شرکای دارای موافقت‌نامه دوجانبه ترجیحی و آزاد با ایران طی ... ۲۴۰
- نمودار (۸-۱۱): روند تغییر سهم ارزش تجارت ترجیحی و غیرترجیحی کالایی قبل و بعد از اجرای موافقت‌نامه‌ها ... ۲۴۱
- نمودار (۸-۱۲): روند ارزش صادرات / واردات ایران با / از شرکای ترجیحی به تفکیک ترجیحی و غیرترجیحی ... ۲۴۲
-
- نمودار (۹-۱): وضعیت نظام توزیع کشور از حیث مالکیت ۲۵۲
- نمودار (۹-۲): روند قیمت هر بطری روغن مایع و تغییرات آن در بازار در سال ۱۳۹۵ (درصد-ریال) ۲۶۷
- نمودار (۹-۳): روند قیمت بسته شکر ۹۰۰ گرمی شکر سفید و تغییرات آن در سال ۱۳۹۵ (درصد-ریال) ۲۶۹
- نمودار (۹-۴): روند قیمت برنج طارم و تغییرات آن در سال ۱۳۹۵ (درصد-قیمت) ۲۷۱
- نمودار (۹-۵): روند قیمت بسته ۱۰۰ گرمی کره و تغییرات آن در سال ۱۳۹۵ (درصد-قیمت) ۲۷۲
- نمودار (۹-۶): روند قیمت یک کیلوگرم گوشت گوسفند و تغییرات آن در سال ۱۳۹۵ (درصد-قیمت) ۲۷۴
- نمودار (۹-۷): روند قیمت یک کیلوگرم گوشت گوساله و تغییرات آن در سال ۱۳۹۵ (درصد-قیمت) ۲۷۴
- نمودار (۹-۸): روند قیمت هر کیلوگرم گوشت مرغ و تغییرات آن در سال ۱۳۹۵ (درصد-قیمت) ۲۷۶
- نمودار (۹-۹): روند قیمت هر کیلوگرم نخود و تغییرات آن در سال ۱۳۹۵ (درصد-قیمت) ۲۷۸
- نمودار (۹-۱۰): روند قیمت هر کیلوگرم لوبیا چیتی و تغییرات آن در سال ۱۳۹۵ (درصد-قیمت) ۲۷۹
- نمودار (۹-۱۱): مقایسه قیمت مصوب و فروش سیب و پرتقال در میادین میوه و تره‌بار در هفته پایانی ... ۲۸۰

فهرست جداول

جدول (۱-۱): تولید ناخالص داخلی اسمی جهان، ایران و کشورهای منتخب منطقه طی دوره ۱۶-۲۰۱۲ (میلیارد دلار)	۳۲
جدول (۲-۱): درآمد سرانه جهان، ایران و کشورهای منتخب منطقه طی دوره ۱۶-۲۰۱۲ (دلار)	۳۳
جدول (۳-۱): تورم جهان، ایران و کشورهای منتخب منطقه طی دوره ۱۶-۲۰۱۲ (درصد)	۳۵
جدول (۴-۱): جذب سرمایه‌گذاری خارجی جهان، ایران و کشورهای منتخب منطقه طی دوره ۱۶-۲۰۱۲ (میلیارد دلار)	۳۶
جدول (۵-۱): تغییرات ارزش تجارت کالاها و خدمات در جهان طی دوره ۱۶-۲۰۱۲ (هزار میلیارد دلار)	۳۷
جدول (۶-۱): ارزش تجارت کالاها و خدمات ایران طی دوره ۱۶-۲۰۱۲ (میلیارد دلار)	۳۸
جدول (۷-۱): مقایسه ارزش صادرات ایران و کشورهای منتخب منطقه طی دوره ۱۶-۲۰۱۲ (میلیارد دلار)	۳۹
جدول (۸-۱): ارزش واردات ایران و کشورهای منتخب منطقه طی دوره ۱۶-۲۰۱۲ (میلیارد دلار)	۴۰
جدول (۹-۱): رتبه و امتیاز ایران در زیرشاخص‌های رقابت‌پذیری صنعتی طی دوره ۱۵-۲۰۱۱	۴۱
جدول (۱۰-۱): مقایسه رتبه و امتیاز ایران در عملکرد رقابت‌پذیری صنعتی و کشورهای منتخب منطقه طی دوره ۱۵-۲۰۱۱	۴۲
جدول (۱۱-۱): رتبه ایران در شاخص کسب و کار و زیرشاخص‌های آن طی دوره ۱۶-۲۰۱۲	۴۴
جدول (۱۲-۱): رتبه ایران در شاخص رقابت‌پذیری ایران و ارکان آن طی دوره ۱۶-۲۰۱۲	۴۷
جدول (۱۳-۱): رتبه ایران در شاخص آزادی اقتصادی و ارکان آن طی دوره ۱۶-۲۰۱۲	۵۰
جدول (۱۴-۱): رتبه ایران در شاخص نوآوری جهانی و ارکان آن طی دوره ۱۶-۲۰۱۲	۵۳
جدول (۱۵-۱): رتبه ایران در شاخص توانمندسازی تجاری و ارکان آن طی دوره ۱۶-۲۰۱۲	۵۴
جدول (۱۶-۱): رتبه ایران در شاخص عملکرد لجستیک و ارکان آن طی دوره ۱۶-۲۰۰۷	۵۸
جدول (۱-۲): رشد محصول ناخالص داخلی و ارزش افزوده گروه‌های اقتصادی طی دوره ۹۵-۱۳۹۱	۶۶
جدول (۲-۲): سهم گروه‌های اقتصادی از رشد تولید ناخالص داخلی طی دوره ۹۵-۱۳۹۱	۶۸
جدول (۳-۲): رشد محصول ناخالص داخلی کشور به تفکیک اجزای هزینه نهایی طی دوره ۹۵-۱۳۹۱	۷۱
جدول (۴-۲): روند نسبت تشکیل سرمایه ثابت ناخالص به تولید ناخالص داخلی طی دوره ۹۵-۱۳۹۱ (به قیمت جاری)	۷۶
جدول (۵-۲): روند سهم ارزش افزوده گروه صنعت از تولید ناخالص داخلی طی دوره ۹۵-۱۳۹۱ (به قیمت‌های جاری)	۷۷
جدول (۱-۳): سهم گروه‌های اصلی و اختصاصی در رشد شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی در مناطق شهری ایران	۸۲
جدول (۲-۳): سهم گروه‌های اصلی و فرعی از رشد شاخص بهای تولیدکننده طی دوره ۹۵-۱۳۹۱ (درصد)	۸۶
جدول (۳-۳): سهم گروه‌های اصلی از رشد منفی شاخص بهای صادراتی طی دوره ۹۵-۱۳۹۱ (درصد)	۹۱
جدول (۱-۴): شاخص تولید کارگاه‌های صنعتی بزرگ طی دوره ۹۵-۱۳۹۰	۱۰۳
جدول (۲-۴): روند تولید محصولات صنعتی منتخب طی دوره ۹۵-۱۳۹۱	۱۰۵
جدول (۳-۴): روند تعداد، سرمایه و اشتغال پروانه‌های بهره‌برداری صنعتی صادره طی دوره ۹۵-۱۳۹۰	۱۰۶

جدول (۴-۴): روند تغییرات تعداد پروانه‌های بهره‌برداری به تفکیک رشته فعالیت‌های صنعتی طی دوره ۱۳۹۱-۹۵	۱۰۸
جدول (۵-۴): روند تغییرات میزان سرمایه پروانه‌های بهره‌برداری به تفکیک رشته فعالیت‌های صنعتی طی دوره ...	۱۰۹
جدول (۶-۴): روند تغییرات اشتغال پروانه‌های بهره‌برداری به تفکیک رشته فعالیت‌های صنعتی طی دوره ۱۳۹۱-۹۵	۱۱۰
جدول (۷-۴): تعداد، سرمایه و اشتغال مجوزهای تأسیس طی دوره ۱۳۹۰-۹۵	۱۱۱
جدول (۸-۴): سهم کارگاه‌های صنعتی از ارزش افزوده زیرگروه صنعت طی دوره ۱۳۸۹-۹۳ (درصد)	۱۱۴
جدول (۹-۴): سهم کارگاه‌های صنعتی از صادرات صنعت طی دوره ۱۳۸۹-۹۳ (درصد)	۱۲۰
جدول (۱۰-۴): سهم کارگاه‌های صنعتی از اشتغال صنعت طی دوره ۱۳۸۹-۹۳ (درصد)	۱۲۵
جدول (۱۱-۴): شاخص بهره‌وری نیروی کار رشته فعالیت‌های صنعتی طی دوره ۱۳۸۹-۹۳	۱۲۶
جدول (۱۲-۴): شاخص بهره‌وری سرمایه رشته فعالیت‌های صنعتی طی دوره ۱۳۸۹-۹۳	۱۲۸
جدول (۱۳-۴): شاخص بهره‌وری کل عوامل تولید رشته فعالیت‌های صنعتی طی دوره ۱۳۸۹-۹۳	۱۳۰
جدول (۱۴-۴): شاخص‌های کلی علم و فناوری در ایران طی دوره ۱۳۹۰-۹۵	۱۳۲
جدول (۱۵-۴): تعداد، افراد شاغل و درآمد شرکت‌های دانش‌بنیان طی دوره ۱۳۹۲-۹۵	۱۳۴
جدول (۱۶-۴): تعداد و سهم شرکت‌های دانش‌بنیان به تفکیک حوزه‌های فناوری در سال ۱۳۹۵	۱۳۵
جدول (۱۷-۴): تعداد و مبلغ مصوبات صندوق طی دوره ۱۳۹۲-۹۵	۱۳۶
جدول (۱۸-۴): طرح‌های مصوب صندوق نوآوری و شکوفایی تا مرداد ماه ۱۳۹۵	۱۳۷

جدول (۱-۵): میزان و سهم تسهیلات بانک‌ها و مؤسسات اعتباری به بخش‌های اقتصادی و بخش صنعت و معدن	۱۴۳
جدول (۲-۵): ترکیب مصرف تسهیلات اعطایی بانک‌ها و مؤسسات اعتباری به کل اقتصاد و بخش صنعت و معدن ...	۱۴۵
جدول (۳-۵): نرخ‌های سود سپرده و تسهیلات طی دوره ۱۳۹۰-۹۵ (درصد)	۱۴۶
جدول (۴-۵): تسهیلات بانک صنعت و معدن و سهم آن از کل اعتبارات بخش صنعت و معدن طی ...	۱۴۷
جدول (۵-۵): عملکرد بانک صنعت و معدن طی دوره ۱۳۹۴-۹۵ (میلیارد ریال)	۱۴۸
جدول (۶-۵): تسهیلات صندوق توسعه ملی به بخش صنعت و معدن طی دوره ۱۳۹۱-۹۵ (میلیون دلار-میلیارد ریال)	۱۴۹
جدول (۷-۵): تعداد طرح‌ها و واحدهای تولیدی متقاضی و دریافت‌کننده تسهیلات وزارت صنعت، معدن، تجارت ...	۱۵۰
جدول (۸-۵): مبلغ ضمانت‌نامه‌های صادره و تمدیدی صندوق ضمانت سرمایه‌گذاری صنایع کوچک ایران طی ...	۱۵۱
جدول (۹-۵): عملکرد کلی طرح کمک‌های فنی و اعتباری طی دوره ۱۳۹۰-۹۵ (میلیارد ریال)	۱۵۳
جدول (۱۰-۵): عملکرد کلی وجوه اداره شده طرح کمک به نوسازی و تجدید ساختار صنایع طی دوره ۱۳۹۰-۹۵	۱۵۳
جدول (۱۱-۵): بیمه‌نامه‌ها و ضمانت‌نامه‌ها صادرشده توسط صندوق ضمانت صادرات ایران در سال‌های ...	۱۵۵
جدول (۱) پیوست فصل پنجم: تغییرات تأمین مالی از طریق بورس اوراق بهادار طی دوره ۱۳۹۲-۹۵ (میلیارد ریال)	۱۵۸
جدول (۲) پیوست فصل پنجم: میزان سرمایه‌گذاری خارجی در بخش صنعت و معدن طی دوره ۱۳۹۰-۹۵ (میلیارد دلار)	۱۶۰
جدول (۳) پیوست فصل پنجم: مانده و سهم تسهیلات بانکی به تفکیک عقود اسلامی طی دوره ۱۳۹۱-۹۵	۱۶۱
جدول (۴) پیوست فصل پنجم: مانده تسهیلات بانکی به تفکیک انواع قراردادهای عقود مشارکتی در سال‌های	۱۶۲

جدول (۵) پیوست فصل پنجم: مانده تسهیلات بانکی به تفکیک انواع قراردادهای عقود مبادله‌ای در سال ...	۱۶۲
جدول (۶) پیوست فصل پنجم: نحوه تجهیز منابع مرتبط با طرح کمک‌های فنی و اعتباری طی دوره ۹۴-۱۳۹۰	۱۶۴
جدول (۷) پیوست فصل پنجم: نحوه تجهیز منابع مرتبط با وجوه اداره شده طرح کمک به نوسازی و تجدید ...	۱۶۵
جدول (۱-۶): وضعیت سودآوری صنایع بورسی صنعتی و معدنی در سال‌های ۱۳۹۴ و ۱۳۹۵	۱۷۲
جدول (۲-۶): متوسط عایدی سهام صنایع بورسی در فاصله سال‌های ۱۳۹۴ و ۱۳۹۵ و تغییرات آن (ریال)	۱۷۴
جدول (۳-۶): اطلاعات مربوط به نسبت سود تقسیمی به عایدی به ازای هر سهم در صنایع بورسی در سال ۱۳۹۵	۱۷۵
جدول (۴-۶): بررسی نسبت قیمت به عایدی (P/E) در صنایع بورسی در فاصله سال‌های ۱۳۹۴ و ۱۳۹۵ و تغییرات آن	۱۷۷
جدول (۵-۶): بررسی شاخص‌های مهم صنعت فلزات اساسی در سال‌های ۱۳۹۴ و ۱۳۹۵	۱۸۰
جدول (۶-۶): بررسی شاخص‌های مهم صنعت محصولات شیمیایی در سال‌های ۱۳۹۴ و ۱۳۹۵	۱۸۱
جدول (۷-۶): شاخص‌های صنعت خودرو و شاخص کل در سال‌های ۱۳۹۴ و ۱۳۹۵	۱۸۳
جدول (۸-۶): ارزش معاملاتی صنایع کارخانه‌ای در فرابورس ایران در سال‌های ۱۳۹۴ و ۱۳۹۵ (هزار میلیارد ریال)	۱۸۳
جدول (۹-۶): ارزش معاملاتی بازار مالی به تفکیک ابزارهای مالی در فرابورس در سال‌های ۱۳۹۴ و ۱۳۹۵	۱۸۵
جدول (۱۰-۶): ارزش معاملات بورس کالای ایران به تفکیک بازار فیزیکی، مشتقه و مالی طی دوره ۹۵-۱۳۹۰	۱۸۶
جدول (۱۱-۶): ارزش معاملات در بازار فیزیکی بورس کالا به تفکیک بخش‌ها طی ۹۵-۱۳۹۰ (هزار میلیارد ریال)	۱۸۶
جدول (۱۲-۶): ارزش معاملاتی بازار اوراق بهادار بورس کالای ایران طی دوره ۹۵-۱۳۹۳ (هزار میلیارد ریال)	۱۸۸
جدول (۱) پیوست فصل ششم: شاخص‌های کل و صنعت بورس اوراق بهادار طی دوره ۹۵-۱۳۹۰	۱۹۱
جدول (۲) پیوست فصل ششم: شاخص‌های مالی بورس اوراق بهادار طی دوره ۹۵-۱۳۹۰ (هزار میلیارد ریال)	۱۹۱
جدول (۳) پیوست فصل ششم: شاخص‌های بورس صنایع منتخب طی دوره ۹۵-۱۳۹۰	۱۹۳
جدول (۴) پیوست فصل ششم: ارزش معاملات به تفکیک بازارها در شرکت فرابورس ایران طی دوره ۹۵-۱۳۹۰	۱۹۴
جدول (۱-۷): قیمت اسمی فروش حامل‌های انرژی طی دوره ۹۴-۱۳۹۱ (ریال)	۱۹۹
جدول (۲-۷): قیمت متوسط فروش گاز طبیعی در بخش‌های مختلف طی دوره ۹۵-۱۳۹۱ (ریال بر مترمکعب)	۲۰۰
جدول (۳-۷): متوسط قیمت برق در بخش‌های مختلف طی دوره ۹۵-۱۳۹۱ (ریال بر کیلووات ساعت)	۲۰۱
جدول (۴-۷): مصرف انرژی و ارزش افزوده کل صنعت طی دوره ۹۳-۱۳۹۱	۲۰۳
جدول (۵-۷): مقدار مصرف انرژی و ارزش افزوده به قیمت ثابت در صنایع مصرف‌کننده عمده انرژی ...	۲۰۵
جدول (۶-۷): تغییرات سهم مصرف انواع انرژی در صنایع عمده مصرف‌کننده انرژی کشور طی دوره ۹۳-۱۳۹۱	۲۰۷
جدول (۷-۷): متوسط مصارف گاز طبیعی به تفکیک بخش‌های مختلف طی دوره ۹۴-۱۳۹۱ (میلیون مترمکعب)	۲۰۸
جدول (۸-۷): مصرف برق به تفکیک بخش‌های مختلف اقتصادی طی دوره ۹۴-۱۳۹۱	۲۰۹
جدول (۹-۷): مصرف انواع فرآورده‌های نفتی در بخش صنعت طی دوره ۹۴-۱۳۹۱	۲۱۱
جدول (۱-۸): تراز تجاری کالاهای غیرنفتی کشور طی سال ۱۳۹۴ و ۱۳۹۵ (میلیون دلار)	۲۱۵

جدول (۸-۲): ترکیب ارزشی صادرات با میعانات گازی کشور طی سال‌های ۱۳۹۴ و ۱۳۹۵	۲۱۷
جدول (۸-۳): ارزش صادرات غیرنفتی کالایی کشور طی سال‌های ۱۳۹۴ و ۱۳۹۵	۲۱۷
جدول (۸-۴): اقلام عمده صادرات غیرنفتی کالایی کشور در سال ۱۳۹۵	۲۱۸
جدول (۸-۵): سهم صادرات به تفکیک فناوری‌های مختلف طی دوره ۹۵-۱۳۹۱ (درصد)	۲۱۹
جدول (۸-۶): متوسط قیمت هر تن کالای صادراتی و وارداتی کشور طی دوره ۱۳۹۳ و ۱۳۹۴ (دلار)	۲۲۰
جدول (۸-۷): صادرات خدمات طی سال‌های ۱۳۹۳ و ۱۳۹۴ (میلیون دلار)	۲۲۱
جدول (۸-۸): مقایسه مهمترین بازارهای صادراتی ایران طی دوره ۹۵-۱۳۹۱	۲۲۲
جدول (۸-۹): ترکیب ارزشی واردات کشور طی سال‌های ۱۳۹۴ و ۱۳۹۵ (میلیون دلار)	۲۲۳
جدول (۸-۱۰): ارزش واردات کشور طی سال‌های ۱۳۹۴ و ۱۳۹۵	۲۲۴
جدول (۸-۱۱): عمده واردات کشور در سال ۱۳۹۵ (میلیارد دلار)	۲۲۵
جدول (۸-۱۲): مقایسه مهمترین شرکای وارداتی ایران در سال‌های ۱۳۹۱ و ۱۳۹۵	۲۲۶
جدول (۸-۱۳): برآورد شکاف عرضه و تقاضا به تفکیک کالاهای منتخب در سال ۱۳۹۵	۲۲۹
جدول (۸-۱۴): عمده تغییرات سطوح تعرفه‌ای در سال ۱۳۹۵ نسبت به سال ۱۳۹۴	۲۳۴
جدول (۹-۱): سهم بخش‌های اقتصادی و زیربخش بازرگانی از ارزش افزوده طی دوره ۹۵-۱۳۹۰ (درصد)	۲۵۲
جدول (۹-۲): تعداد و ترکیب واحدهای صنفی و میزان تجهیز به ترازوهای دیجیتال طی دوره ۹۵-۱۳۹۲	۲۵۵
جدول (۹-۳): تعداد مجوزهای فعالیت شرکت‌های پخش طی دوره ۹۵-۱۳۹۲	۲۵۶
جدول (۹-۴): تعداد مجوزهای صادره فروشگاه‌های بزرگ و زنجیره‌ای در سال ۱۳۹۵	۲۵۸
جدول (۹-۵): مقدار و ارزش خرید تضمینی گندم داخلی طی دوره ۹۵-۱۳۹۱	۲۵۹
جدول (۹-۶): خرید واردات کالاهای اساسی توسط شرکت بازرگانی دولتی طی دوره ۹۵-۱۳۹۱ (هزار تن)	۲۶۰
جدول (۹-۷): معاملات انجام شده در بورس کالا در سال ۱۳۹۵	۲۶۲
جدول (۹-۸): مصوبات مربوط به حوزه خدمات در کارگروه تنظیم بازار در سال ۱۳۹۵	۲۸۱
جدول (۹-۹): شاخص‌های بازرسی و نظارت از واحدهای صنفی طی دوره ۹۵-۱۳۹۲	۲۸۳
جدول (۱۰-۱): پروژه‌های اولویت‌دار طرح‌های ملی اقتصاد مقاومتی با مسئولیت وزارت صنعت، معدن و تجارت	۲۸۹

مقدمه

بخش صنعت، معدن و تجارت به دلیل دارا بودن سهم بالا از تولید ناخالص داخلی یکی از بخش‌های مهم اقتصادی کشور است که تحولات آن اقتصاد ملی را تحت تأثیر خود قرار می‌دهد. کتاب حاضر در ۱۱ فصل مشتمل بر مجموعه‌ای از اطلاعات عملکردی سال ۱۳۹۵ بخش صنعت، معدن و تجارت باهدف تجزیه و تحلیل سیاست‌ها، اقدامات، تحولات و تبیین آثار سیاست‌های کلان بر این بخش تدوین شده است.

- فصل اول به بررسی جایگاه جهانی اقتصاد ایران و تصویر آن در شاخص‌های بین‌المللی پرداخته است. نتایج این فصل نشان می‌دهد کشور در سال ۲۰۱۶ توانست در شاخص‌های عملکردی خود به واسطه کاهش برخی تحریم‌های بین‌المللی بهبود ایجاد کند. با این حال همچنان ایران نسبت به کشورهای منطقه جایگاه قابل قبولی ندارد.
- فصل دوم به بررسی تحولات شاخص‌های کلان و جایگاه بخش صنعت در اقتصاد ملی پرداخته است. نتایج نشانگر آن است که ایران در سال ۱۳۹۵ رشد اقتصادی ۱۱٫۱ درصدی تجربه کرد. در این سال رشد جزء استخراج نفت و گاز طبیعی ۳۵٫۳ درصد، رشد زیرگروه صنعت ۶٫۵ درصد و رشد گروه صنعت نیز ۱۸٫۱ درصد بوده است. رشد ۱۱٫۳- درصدی زیرگروه ساختمان به دلیل تأثیر کاهنده بر تقاضای محصولات صنعتی و معدنی به عنوان عامل بازدارنده رشد صنعتی در این سال بوده است.
- فصل سوم به بررسی تحولات قیمتی بخش صنعت، معدن و تجارت پرداخته است. نتایج این بخش نشان می‌دهد که کشور در سال ۱۳۹۵ تورم تک‌رقمی را به دلیل ثبات بازار ارز، ایجاد ثبات نسبی در فضای اقتصاد کلان و افزایش تولید تجربه کرده است. ضمناً بواسطه تورم تک‌رقمی سال ۱۳۹۵، فشار محدودتری بر رشد نرخ ارز، دستمزد اسمی و نرخ سود بانکی به عنوان عوامل مؤثر بر متغیرهای عملکردی تولید و تجارت وارد شده است.
- فصل چهارم به بررسی عملکرد رشته فعالیت‌های صنعتی پرداخته است. نتایج این فصل نشان می‌دهد در سال ۱۳۹۵ شاخص تولید کارگاه‌های بزرگ صنعتی از رشد ۷٫۹ درصدی برخوردار گردید که حدود ۹۰ درصد این رشد از «تولید وسایل نقلیه موتوری و تریلر و نیم‌تریلر»، «صنایع تولید مواد و محصولات شیمیایی» و «صنایع تولید مواد غذایی» ناشی شده است.

- فصل پنجم به بررسی تأمین مالی بخش صنعت، معدن و تجارت می‌پردازد. نتایج مؤید آن است که در سال ۱۳۹۵ بانک‌ها و مؤسسات اعتباری بالاترین سهم را در فرآیند تأمین مالی بخش صنعت و معدن داشتند؛ به‌گونه‌ای که حدود ۳۲ درصد تسهیلات خود را به این بخش تخصیص دادند. در این سال تسهیلات اعطایی به بخش صنعت و معدن در مقایسه با سال قبل حدود ۳۱٫۴ درصد رشد یافت و از طریق کاهش نرخ سود تسهیلات بانکی تلاش شد سرمایه‌گذاری و تولید بخش تحریک شود.
- فصل ششم به تحلیل و پویایی‌های بخش صنعت، معدن و تجارت پرداخته است. نتایج این فصل نشان می‌دهد در سال ۱۳۹۵ تغییرات شاخص قیمت بورس منفی بود و شاخص کل صنعت نیز ۲ درصد کاهش یافت. از آنجا که حدود ۶۰ درصد از ارزش بازار صنایع صنعتی و معدنی در بورس به محصولات شیمیایی (۳۴٫۴ درصد)، فلزات اساسی (۱۷٫۳ درصد) و خودرو و ساخت قطعات (۸٫۱ درصد) اختصاص دارد، روند تحولات قیمتی این صنایع نقشی جدی در تغییرات شاخص بورس داشته است.
- فصل هفتم تحولات انرژی بخش صنعت و معدن را بررسی می‌کند. نتایج حاکی از آن است که ساختار صنعتی کشور شامل پنج رشته فعالیت عمده مصرف‌کننده انرژی و منبع‌محور یعنی محصولات کانی غیرفلزی، مواد و محصولات شیمیایی، فلزات اساسی، صنایع تولید ذغال کک و فرآورده‌های حاصل از پالایش نفت و صنایع غذایی و آشامیدنی است که در مجموع بیش از ۹۰ درصد انرژی بخش را با بهره‌وری پایین مصرف می‌کنند. به‌علاوه سهم مصرف این رشته فعالیت‌های صنعتی از کل مصرف انرژی بخش صنعت و معدن از ۹۱٫۵ درصد در سال ۱۳۸۹ به ۹۳٫۵ درصد در سال ۱۳۹۳ افزایش یافته و شدت مصرف انرژی در کشور رو به افزایش است.
- فصل هشتم به بررسی تجارت خارجی می‌پردازد. نتایج نشان می‌دهد ارزش تجارت خارجی غیرنفتی کشور در سال ۱۳۹۵ با احتساب میعانات گازی ۴ درصد افزایش یافت. عمده اقلام صادراتی غیرنفتی کشور در این سال را مواد اولیه و کالاهای واسطه‌ای با فناوری پایین و متوسط تشکیل می‌داد و متوسط قیمت هر تن کالای صادراتی با ۲۵ درصد کاهش به ۳۳۹ دلار رسید. از مهمترین تحولات این سال در زمینه سیاست‌های تجاری کاهش ۰٫۵ درصدی متوسط تعرفه نسبت به سال قبل، افزایش متوسط نرخ‌های تعرفه در بخش کشاورزی، افزایش ردیف‌های تعرفه باهدف شفاف‌سازی و حمایت هدفمندتر از صنایع داخلی و کاهش طبقات تعرفه‌ای باهدف کاهش پراکندگی نرخ‌ها بود.

- فصل نهم حوزه بازرگانی داخلی را بررسی می‌کند. نتایج این بخش حاکی از آن است که در سال ۱۳۹۵ دوزیرگروه اصلی عمده‌فروشی و خرده‌فروشی، هتل و رستوران-حمل و نقل و انبارداری که با بخش بازرگانی داخلی کشور ارتباط بیشتری دارند، سهم ۲۳٫۵ درصدی از کل ارزش افزوده اقتصادی کشور را به خود اختصاص دادند. در این سال تعداد مجوزهای واحدهای صنفی (بویژه خدماتی) افزایش و ساختار نوین توزیع کشور (فروشگاه‌های زنجیره‌ای، هایپرمارکت‌ها و فروش آنلاین و...) کاهش قابل توجهی را تجربه کرد. با این حال مقدار و حجم کل معاملات عمده‌فروشی در بورس کالای ایران به عنوان یکی از شاخص‌های توزیع مدرن نسبت به سال ۱۳۹۴ به ترتیب افزایش ۱۰ و ۲۵ درصدی را تجربه کرد.
- فصل دهم به برخی از مهمترین اقدامات وزارت صنعت، معدن و تجارت پرداخته است. از مهمترین اقدامات سال ۱۳۹۵ می‌توان به اجرای طرح حمایتی رونق تولید با دامنه شمول ۹۴۹۶ واحد تولیدی کوچک و متوسط و ۱۴۱۷ طرح نیمه تمام دارای پیشرفت فیزیکی بالای ۶۰ درصد در راستای ابلاغ ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی اشاره داشت.
- فصل یازدهم به بررسی عملکرد سال ۱۳۹۵ بخش صنعت، معدن و تجارت در یک نگاه پرداخته است. در این فصل ضمن ارائه تصویری جامع از تحولات صنعتی، معدنی و تجاری سال ۱۳۹۵، برخی توصیه‌های سیاستی برای سال ۱۳۹۶ عنوان شده است.

